

MONITOR

GASETA NACIONAL DE POLITICA, D'ART I DE LITERATURA

Redacció: Angels, 22 i 24 — Barcelona — Administració: Granvia, 613

ANY II. N.º 1

Gener de 1922

Sitges. N.º VII

MONITOR

1

En llibres, periòdics i correspondència; si nosaltres anem a Madrid o ells vénen a Barcelona; en conferències i cròniques dels partidaris d'un cofís i mofis indissoluble, el tòpic persisteix: catalans i castellans ens parlem poc. Si ens veiéssim tot sovint seriem tendre comparses i entre una partida de naips o una jugada d'escacs l'unitat espanyola s'enfortiria pel bé comú. Mant periodista desertor ha pretès i tot fer-nos menjar catalans i madrilenys en un mateix plat conill casolà i peres confitades. Uns i altres, però, acabem dient que això ens enuja.

La reaparició d'*Espanya* ens donà l'esperança de retrobar el conegut amb qui ens començàvem d'entendre. Intel·ligents, liberals, comprensius els redactors d'aquella revista tenen la simpatia de molts de catalans, i són llegits i comentats amb bell interès entre nosaltres. MONITOR troba en *Espanya* una publicació seriosa on cercar un criteri assenyalat de les coses del país vistes des d'un punt de vista no català.

No gens menys la lectura dels primers números apareguts d'*Espanya* situen als nostres ulls aqueix setmanari en el mateix pla del qual els seus redactors es creuen noblement desacomats. La seva Espanya, desavinent, no té res que veure amb l'Espanya que ells i nosaltres reprovem. Un comú denominador sembla parangonar la crítica que els liberals espanyols i els catalans de tots els estaments fem de l'Espanya. Fet i fet però i mirant-ho d'un tros lluny, nosaltres ens sentim equidistants de l'una i de l'altra Espanya.

Espanya és simplement un matís distingit de l'Espanya que Catalunya combat com a un enemic que li detenta la llibertat i que, tot impossibilitant-la de refer la seva unitat nacional, no la deixa expandir en la direcció que li assenyalen els seus destins.

A propòsit del bescanvi catalano-castellà: "MONITOR" tramet una vintena de números a Madrid adreçats a hòmens i a publicacions assenyalsades, "MONITOR" en canvi no ha rebut ni la més petita mostra de condescendència de part d'aquells als quals la nostra gasetta s'ha mostrat deferent. "Espanya" i escriptors afectes a aqueixa publicació reben, des del primer número, "MONITOR". I malgrat del nostre interès no havem atès d'establir una natural correspondència. A altres importants publicacions catalanes els passa el mateix.

A Provença, a Portugal, a Galícia, a Itàlia, etc. "MONITOR" i altres preats col·legues de Catalunya no són únicament atesos ans sol·licitats i traduïts. Nombre de publicacions meridionals franceses i nombre d'italianes i eminents països europeus han normalitzat una secció de "Lletres catalanes". Nu i cru: ¿qui gira la cara a qui?

2

Si la política de MONITOR fos ja un cos de doctrina totalment i vastament exposada, el nom i l'esperit de Roma s'hi trobarien. Fonamentada tota ella en un ordre positiu i moral, ¿quina més gran paternitat li escauria? ¿On més podria trobar deus de veritat i perennitat? coses són aqueixes que s'escatiran en la nostra gasetta de manera lenta i fragmentària, —alguna cosa ha ja aparegut, —fins que s'esdevinguin a força de constant tractament un tot ben centrat clar i harmònic.

L'efemèride papal, actualitzada pel traspàs de Benet XV, ens ofereix, però, avui l'avinentesa d'algunes consideracions breus. Entorn de Roma s'hi ve fent, cada dia més, una tan reverend i universal atenció, que els esguards més negligents, vells d'algunes dècades, seran sobtats del creixent i nova preponderància del Papat. La nostra generació, que no ha sofert, com l'anterior, les exacerbacions socials, filosòfiques i científiques del passat segle que ha

estat dada quan la bona via era ja represa, no es meravellarà singularment d'aqueix fet trascendental, el qual, a les primeries de segle, ja es feia albirador. "El fets que han presenciat aqueixos començos del segle XX, escrivia l'any 1903 un bisbe patriota, Torres i Bages, esdevinguts en el centre del món civilitzat, allà a Roma, amb motiu del vint i cinquè aniversari del pontificat de Lleó XIII i del seu traspàs i posteriorment, de l'elecció de Pius X; l'espectació universal, el moviment de la vivíssima atenció de tots els pobles que tenen consciència de si mateixos vers el Vaticà, fan d'aquest palau apostòlic la casa paterna de l'estirp humana i són una eloqüent contradicció contundent, dels que volen sostenir que l'Església Catòlica és cosa morta."

De llavors fins ara, aquella comprovació ha augmentat en proporcions inusitades i no pas per capitulacions, com algú en darrer terme sembla pretendre, de la Roca Immutabile als corrents i teories dels temps, ans per nou acostament a una doctrina perenne de la qual el món fluctua adés allunyant-se'n gallejant en l'anarquia, adés retornant contrit a la pròdiga paternitat d'un dogma universal.

El Papat esdevé cada dia més un valor efectiu dins el planeta. Els esdeveniments s'escolen a posta i com preparant un retorn ben visible a la romana activitat. Heu's ací un món de tenebres negat en els fets materials; heu's ací els pobles a la recerca de lleis morals violades mentalment abans d'ésser signa-

des i de pactes fracassant de guisa sorollosa. Heu's ací la sàvia màquina industrial, econòmica i política de la nostra civilització bastint cada dia un poc la seva pròpia ruïna. ¿Qui trobarà la norma? ¿qui ajustarà els tèrmenes? ¿qui dirà la paraula de pau i assegurarà formalment l'aliança de tots els mortals? Ningú, per ventura, el regne del qual sigui d'aquest món. Si es vol fer una pau a base d'una reconstrucció econòmica del planeta, no ho serà pas si aquesta economia no s'inspira en una moral tradicional i si no implica una reforma de tot el nostre viure social. Només una total moderació i justícia en la llei de Roma, podria potser regalar-nos amb la pau desitjada.

L'estat actual del món no sembla pas encara propici per a una tal acceptació. Els vells Estats, com el patrici romà d'altre temps, voldran viure llurs darreres anyades en el fals paganisme democràtic o plutocrata que informa llur viure modern. Però el món novell, la nostra Catalunya, per exemple, i la comunitat occidental que MONITOR preconitza, voldrà fer d'aquella moderació i justícia la doctrina del seu acompliment? A base de les realitats més positives, realitats socials dintre la Ciutat, realitats ciutadanes dintre la Nació, realitats nacionals dintre la Confederació ¿no es podria bastir tota una política per al futur? El nostre Imperi contribuiria per ventura a la tendència actual d'establir una jerarquia comunitat de nacions catòliques lliures sota la sobirania moral de Roma.

POLÍTICA NACIONAL

PER

J. V. FOIX

Intervencionisme

Ha estat ja observat per algú el procés curiós i important de la intervenció del nacionalisme polític a dins la política espanyola. S'ha dit que el nacionalisme català representat per la Lliga regionalista, esdevenia, en posar-se en contacte amb el Govern central i en intervenir-hi decididament, una idea nacional espanyola. Es a dir: el regionalisme nacionalista en col·laborar a la direcció de l'Estat centralista espanyol donava a aquest l'orientació política nacional que li mancava. El nacionalisme català organitzat esdevé doncs davant la responsabilitat del poder, una política nacional espanyola.

A dins la història del catalanisme regionalista aquest fet no és pas nou i aquesta sensació d'espanyolisme donada cada vegada que algú sol·licita l'ajut català, és exacte i conseqüent. A dins els límits d'aquesta secció intentarem de resumir-ne les causes i les conseqüències.

1.º El regionalisme català, abans d'esdevenir nacionalista era profundament i intrínsecament espanyol. El regionalisme català era, en el fons, una protesta contra la desnacionalització de l'Estat espanyol. El catalanisme representava la tendència d'un grup reduït d'espanyols, els quals, a dins un fragment de la nació espanyola, pugnaven per a realitzar dins unes fronteres regionals allò que tota la nació, simbolitzada per Poder central, es negava per impotència, incapacitat o abúlia a realitzar. La lectura de velles col·leccions de periòdics catalanistes confirma, sota gairebé tots els aspectes, aquest espanyolisme essencial del regionalisme. Aquest espanyolisme ha estat observat a la vegada per nombre d'escriptors assenyalats i En Rovira i Virgili en el pròleg que escriví en el seu recull de textos d'En Prat de la Riba "Nacionalisme", n'observà justament la importància.

2.º Esdevingut nacionalista, el regionalisme polític ha alternat per raons de tàctica oportunista, entre una concepció regionalista d'Espanya en la qual el mot regionalista era simplement reemplaçat per nacionalista però sense altres conseqüències que la d'ésser un simple joc de mots, inofensiu, i el d'una concepció nacional de Catalunya oposant-la al concepte nacional Espanya en una franca inclinació independentista.

3.º El nacionalisme polític català en la frisança de provar les seves qualitats governamentals, la seva cultura política i les seves aptituds directores,

accepta amb joia la responsabilitat del governament d'Espanya. Aquesta joia és compartida per nombre important de catalans. Molts de nacionalistes d'avui, vers successors dels regionalistes d'antany, han vist la possibilitat d'aportar al governament d'Espanya aquelles condicions de modernitat que hi trobaven a manca llurs antecessors. El nacionalisme català ha esdevingut així, per a alguns, un nacionalisme espanyol. L'egoisme, l'orgull, la dignitat nacionals que el catalanisme sentimental havia desvetllat en els catalans respecte a Catalunya-nació, han estat incorporats a Espanya-nació. En aquest aspecte eren més tendencialment separatistes els regionalistes protestataris i no intervencionistes d'altre temps, que els nacionalistes intervencionistes d'avui. Als ulls de nombre de patriotes sensibles el catalanisme esdevé una manifestació aguda d'espanyolisme.

4.º Hi ha doncs una veritable tradició despanyolisme que enllaça els regionalistes renaixents als nacionalistes intervencionistes d'avui. La protesta contra la desnacionalització de l'Estat espanyol que representava aquell regionalisme polític, és la satisfacció del nacionalisme polític d'avui davant la nacionalització d'aquell Estat realitzada precisament per catalans. Pot opinar-se que el catalanisme ha estat el moviment més eficaç per a l'espanyolització de Catalunya. Si observem atentament l'estat d'opinió mitja a Catalunya, constatarem que és entre nosaltres on hi ha una sensibilitat patriòtica més viva i que és també entre nosaltres on els greuges causats a Espanya pels mals patriotes de l'interior o pels enemics de l'exterior són més dolorosament sentits i més intensament reprovats.

Aquestes observacions tenen, al nostre entendre, una importància màxima. L'origen dels fets que les ocasionen és precisament la realitat creada pel catalanisme sentimental d'un orgue diferenciat de sensibilitat patriòtica el qual, si bé ha format una consciència patriòtica, no ha arribat a formar una consciència nacional. Aquest orgue diferenciat de sentiment de Pàtria roman a darrera hora a la disposició d'un cabdill el qual, ha grat seu, pot aplicar-lo indistintament als conceptes Catalunya-nació, Espanya-nació o Ibèria-nació.

Espanyisme i espanyolisme

El segon d'aquests conceptes—Espanya-nació—Es dialectament preferit per un nucli obscur, (vast o reduït

però indubtablement latent, influent i pot ser contra la voluntat del nacionalisme, dominant), de catalanistes representants de l'intervencionisme a ultrança, conservadors i seriosament antiautonomistes. Potser no sabem fer prou clares les distincions que mentalment havem establert, paradoxals de moment; caldrà però esforçar-nos-hi.

Admetem contra l'espanyolisme representat per l'Espanya castellana i unilateral d'avui i els seus adeptes catalans, un mot *espanyisme*—incorrecte però útil—representat pels catalans intervencionistes als quals ens havem referit. La diferència entre uns i altres radica precisament en el fet de considerar de moment els primers Espanya com a una unitat espiritual, i els segons com a una unitat geogràfica. Els espanyistes catalans consideren els interessos generals de la nació espanyola amb la mateixa cura i la bella voluntat idèntica d'un patriota castellà. Llur catalanisme, intens ben sovint, els fa exaltar les virtuts catalanes amb una ardència coincident amb la del catalanista separatista; llur motor però és oposat i advers. L'espanyista català és profundament, neta, decididament antiautonomista. Tot i el seu catalanisme innegable, l'espanyista sent aversió, repugnància pel mot autonomia. Llur daler instintiu seria d'aplegar sota la bandera catalana les gents hispàniques de tota procedència. Nacionalitzar des del punt de vista espanyol la bandera catalana, la llengua catalana. Un canvi de capitalitat satisfaria per ventura la seva catalanitat singular.

L'espanyisme català no constitueix un partit, no té un programa polític establert, no té una premsa que l'orienti ni una intel·ligència que el dirigeixi. És una tendència, vaga en la seva ordenació però poderosa en la seva intensitat, vasta en la seva extensió. El catalanisme espanyista no és regionalista, no és nacionalista català, no és, sobretot autonomista. En canvi, si fos possible de cercar aqueixos espanyistes, els trobaríem disfressats sota aqueixes denominacions: llur regionalisme, llur nacionalisme, llur autonomisme és fals. Són unitaristes amb la mateixa intensitat amb que són catalans. Una solució autonomista per a Catalunya que donés a la nostra Pàtria llibertat per a regir els seus destins independentment dels de Castella, els entristiria sense conhort. Suposem Espanya al llindar d'una revolució aprofitable per a la causa nacional catalana, o una possibilitat d'intervenció guerrera còctizable per Catalunya, o una invasió estrangera que ofereixi al nostre país avinentesa de constituir-se en Estat independent: l'espanyisme profund d'aquell catalanisme inorgànic, se situarà sempre a costa del poder conservador constituït, elevarà per damunt de totes, la bandera neutral, combatrà contra l'invasor, acabdillant les forces que s'oposaran contra l'invasor. ¿Quin és el mòbil espiritual que diferencia l'espanyolista de l'espanyista? La llengua. Deixeu l'espanyista en la il·lusió que el català és una llengua oficial, deixeu-lo simplement *moure's en català* i el seu nacionalisme hispànic es consolidarà victoriosament. "En català, escriví Josep Carner, està naixent un nou amor a Espanya". Maragall en fou per ventura un líder poètic; Verdaguer s'hi movia àgilment, tot i el seu ibèrisme tèrbol.

¿Quines conseqüències volem treure d'aquestes consideracions? Cap de moment. Les establim només per completar la distinció que feiem abans entre consciència patriòtica i consciència nacional. A la vegada ens serviran per situar la figura d'un cabdill. Si l'espanyista català intueix la nació com a un tot geogràfic compacte i unit comprès a dins un angle obtús el vèrtex del qual és Barcelona, el cabdill considera l'espanyista com un subordinat útil per a la seva empresa d'engrandir el concepte d'unitat patriòtica fins als límits màxims del territori així com pot utilitzar el nacionalista per a engrandir el concepte nació fins a adaptar-lo al d'aquella unitat.

Si el catalanisme ha superat el nacionalisme separatista, l'espanyista ha superat el catalanisme nacionalista fins a arribar a acceptar el fet històric de l'unitat espanyola il·lusionat amb una independència d'esperit a la qual no correspon una independència espiritual col·lectiva. És la llibertat espiritual de l'esclau estoic o cristià.

En el fons del regionalisme renaixent i del nacionalisme actual, aqueix espanyisme que ningú no gosarà públicament de reconèixer com a seu, flota amb tal persistència que pot fer sospitar que el catalanisme genèric és per ventura una reconquesta de la Península pels veritables hispanos.

(Continuarà)

A segona plana:

Short Summary of the contents of "Monitor"

1 pesseta

Short Summary of the contents of MONITOR

January 1922

Editorial I. A good understanding between Catalonia and Castille is not easy. The re-appearance of the weekly *España*, the organ of an intellectual party, intelligent and capable, confirms this view. In opposition to the idea of Spain as a nation arises that of Catalonia as a nation, a people of the Peninsula aspiring through liberty to bring back their national unity, and to fulfil their destinies in the Iberian Peninsula.

Editorial II. A reverent respect for Rome is becoming every day more universal. The death of Benedictus XV provides a confirmation of this. For the youth of the present generation however it is no new thing. The great Catalan bishop Torres i Bages foresaw it as far back as 1903, at the time of the XXV anniversary of the Pontificate of Leo XIII. The Papacy is indeed of supreme value in world politics. For a peace to be established founded on an economical reconstruction, this economic state must be inspired by a traditional morality under the rule of Rome. Such a morality, based on real and positive truths, on social realities within the life of the city, on realities of citizenship within the life of the nation, and on national realities within a confederation of nations, might well be the starting point of a new political outlook. The peninsula State which the Monitor recommends and the western confederation which would complete it, would contribute to the establishment of a hierarchical community of Catholic nations under the moral sovereignty of Rome.

National Policy. The author J. V. Foix refers to a curious result of the intervention of the Nationalist Catalan party in general Spanish politics. Catalan nationalism, in itself of a separatist tendency, on assuming the responsibility of Central Power (at present in the person of Sr. Cambó) changes into a Spanish nationalism. The egoism, pride, and national dignity which a sentimental Catalanism had aroused in the Catalans as touching a Catalan nation, have been transferred to the idea of a Spanish nation. The difference between the Spanish patriots of Castille and those of Catalonia is derived from their language diversity. This leads the former to consider Spain as a spiritual unity, and the latter to look on it as a geographical unity. At the root of the political Catalan nationalism one finds the germ of a reconquest of the Iberian peninsula by the true Iberians.

To the Catalans of South America. The author Josep Carbonell addresses himself to Catalan patriots who have emigrated to Spanish America, pointing out to them that they have a mission. Catalonia, after the death of Prat de la Riba, the first great politician who instituted the movement for the restoration of national unity, has seemed lacking in orientation. The legacy of this great Catalan is, however, still a duty for Catalonia to fulfil, she must complete her nationalization and realize the State which will protect her liberties.

Autumn exhibition Barcelona. The author M. A. Cassanyes praises the efforts made by the young school of Catalan painting. The «Autumn Salon of Barcelona» gives an excellent impression of power and vigour. In sculpture the most noteworthy are Henric Casanoves and Joan Rebull. As representatives of the impressionist colouring, of which every day less is seen, we have as prominent examples Senyors Alexandre Cabanyes, Joan Colom, Domènec Carles, and Saenz de la Maza.

Between this colourism and the school of Cézanne, and post-Cézanne one finds the classicists F. Canyelles, Josep Mompou, F. Vayreda and R. Canals with noteworthy contributions.

With a tendency towards traditionalism, in the sense of being restorers of the ideal values of decorative painting, figure the artists Jaume Guàrdia, Josep Obiols, Agustí Ferrer, Feliu Elies, Xavier Nogués and J. Marqués-Puig.

Of a value truly original the master Joaquim Sunyer exhibits some paintings of very high quality from the nude, in the style of Cézanne, but deep and majestic like Poussin. Following him come Joan Serra, Alfred Sisquella and Ramon de Capmany.

Other exhibitors are: Castedo, Labarta, Roempler, Vidal-Galicia, Llobet, Soler, Mercader and Benet who give an impression of hard work both encouraging and exemplary. In a special way the painter of the roses Sr. Marian Espinal, and his companions Francesc Domingo and F. Camps contribute to complete this good impression.

Among the designers of this Salon may be mentioned: Manuel Humbert, J. F. Rafols and Pere Inglada.

La Missió Política dels Catalans a Sudamèrica

PER

JOEP CARBONELL

Endreça

«Ressorgiment», la revista dels nostres connacionals a Buenos Aires, ha glossat les insinuacions que J. V. Foix ha emès en aquesta gaseteta al marge d'un tema tan capital i vast com són els estudis militars. La glossa fou reproduïda en el darrer número de MONITOR; els nostres lectors, doncs, ja la coneixen i saben l'esperit que la dictà. Aquest tema el nostre car J. V. Foix l'ampliarà pròximament i mereixerà encara en cròniques ulteriors el més sencer desenvolupament. Paralelament publiquem nosaltres una síntesi de la política amb el qual els patriotes que són a l'Amèrica podrien contribuir a la més positiva llibertat de la Pàtria. Són, tant els estudis militars com aquesta política, parts d'un programa de política nacional catalana que MONITOR farà públic ben tost en un manifest al qual seguirà una enquesta entre les nostres més representatives personalitats de la política i de l'economia nacionals.

De la llibertat com a mite i com a realitat

Els catalans que són al Centre i Sud Amèrica afecionen la Pàtria d'una guisa singular: plàstica i romàntica. La plàstica és una creació de la distància. Aquell romanticisme la resultant d'una època nostra que podríem dir-ne musical o coral.

De lluny per imaginacions bressades pel record d'aquell moment patri i enardides encara per lamentables produccions d'innegables valors consagrats, el quadre és bellament simple. Catalunya és la pueïlla raptada pel basilisc. I una frisança naix d'aquesta concepció la qual no ha produït, però, encara, el gosat donzell que, glavi al puny, s'arrisqui a la gloriosa aventura. El romanticisme, — i la llibertat com a mite — és un romanticisme d'origen revolucionari gal com l'esclavatge nacional ho és d'origen nòrdic o germànic. És, per ventura, el propulsor o el fonament millor per a una empresa política mentre la mena una sereníssima testa ben capaç d'escatir la seva responsabilitat i de no perdre's en l'avessa d'aquesta mena d'afeccions; intelligent sense cinisme, creient mestre de la seva fe patriòtica, vident del temps i de l'hora, per a aconseguir amorosivolt la roent allau passional del poble.

Si una pàtria esdevé orfe de semblant direcció, poden esdevenir-se dues coses exactament malaurades, que són: o que el romanticisme es trobi en un prou alt creixent i actiu de guisa radical però sempre infructuosa, cosa que porta en si la desconfita interna i externa de la bella obra iniciada o que impotent encara, o tot just nat i desconcertat la justa potència de la fe que l'abrandia s'exhaureixi en crisis i eclipsis d'autocrítica i d'inacció.

Es parlava no fa pas gaire temps a Catalunya de depressió del nostre nacionalisme: ¿No era, per ventura que ens trobàvem en el segon cas d'aquella regla general? ¿No érem òrfens de direcció verament nacional? No existia la pretesa depressió del nostre patriotisme, però sí, una desorientació, resultat lògic del traspàs del nostre Seny Ordenador en l'hora mateixa que crebava el món damunt el qual havia inscrit la realització de les seves màximes esperances. S'ha dit d'Henric Prat de la Riba que havia traspassat a l'hora justa que a la seva vida política convenia. ¿Per què? S'ha pensat bé quina cosa podien esdevenir aquelles altíssimes ment i voluntat polítiques després de 1917? Resignem-nos amb patriòtic dolor a la pèrdua, sense escandallar els secrets de l'Etern Provident.

Catalunya, després de la mort del seu primer President restà, així sí, com un cos decapitat. Aquella coincidència: la d'una manca de direcció total i continua en el moment de la transformació total de les directrius ideals i de valors del món creà a la nostra política un estat d'interinitat que encara perdura i de la qual podem beneficiar si se l'esmerça a preparar el camí per a l'adveniment d'una nova orientació nacional i ideal nostra; però que risca de perdre's miserablement si la convertim en assídues i no massa ben definides col·laboracions reparació de les falles mortals del que és, avui per

avui, l'enemic de les finals que el passat i l'esdevenidor de Catalunya ens comanen.

Ingràvids en el món nou, això som avui nosaltres. Prat de la Riba fou, per contra, el creador de Catalunya i el determinant de la seva gravitació en el món del seu temps. Convenia fer aqueixa curta disgressió en adreçar-se als nostres connacionals d'Amèrica tots donats a l'altíssim seny del Fundador i avui francament escèptics de tota política que no anteposi a qualsevol actuació l'absoluta independència de la Pàtria. Si els nostres cars emigrats han caigut en aquella frau que una manca d'orientació aporta i s'obstinen en un romanticisme estèril, honestament poques de coses podem dir-los. Però, si seguidors de les essències fonamentals del Primer President de la Nació entenen per independència, el reconeixement i domini de les realitats i la concreció de totes elles sota una bella síntesi futura, corona del propi ésser, llavors els escaurà encara d'acomplir una bella comesa en aqueixes belles nacions americanes del Sud.

Realitats d'ahir

L'obra gran d'Henric Prat de la Riba és la que féu Catalunya endins; però a la Catalunya nacionalitzada li havia preparat també un programa concret i una doctrina. «De Lisboa al Roine dintre d'un sol Estat, d'un sol Imperi», vet-aci en la darrera plana de «La Nacionalitat catalana» el seu testament polític. L'ombra de Bismark planeja damunt el nostre estadista qui albira la grandesa i la gesta de Prússia com el més cobejable destí per Catalunya. Prat de la Riba esdevenia el verb polític de tota una generació. Tot el nostre renaixement nacional és ple de paral·lels amb l'adveniment germànic: es poden citar noms en les nostres arts, en les nostres lletres, i en el pensament i en la política les preferències, que tot naixent pot ser d'un natural idèntic eren marcadament per aquella bella ordenació i mètode que faria, primer, de la nostra Catalunya com un gran ducat i, després, le gènesi de l'Imperi ibèric. Històricament aquella política, aquelles preferències trobaven fonament. Per ventura la gesta de Prússia, la nova Alemanya, no era la reacció, el vèment de l'arbitri cesarista de Lluís XIV? Vet-aci l'espill i l'obra acomplerta. ¿Un idèntic, doble greuge, no el suportaven les nacions d'Ibèria? ¿Qui havia creat la frontera dels Pireneus i migpartit Catalunya? ¿Qui havia omplert el tron d'Espanya i governat la Península amb còdics neoclàssics impropis de nosaltres? ¿Qui havia ensorrat les nostres darreres llibertats?... La constitució federativa d'Alemanya era el més bell model per aqueix nou Imperi-Estat que Catalunya havia de fecundar.

Les idees del temps feren la resta. L'imperialisme brillava llavors d'un brill inusitat en les universitats i en els cascos dels regiments germànics, en les doctrines dels pensadors nordamericans i en la noble possessió britànica. L'imperialisme, era la conseqüència lògica d'un nacionalisme triomfant i es doblava d'una moral de la dominació.

I el Seny Ordenador de Catalunya preparava cada dia un poc aquella gran epifania que ens hauria fet mestres realissims de la llibertat més positiva i de la màxima glòria; quan heu's ací que un terrible batall commou l'atenció dels mortals i els emplaça a la pugna més formidable dels segles. Eren les acaballes de juliol del 14. El camp semblava obrir-se per una gran experiència. Catalunya, la nostra Catalunya oficial, continuava la seva conquesta interior i el seu programa peninsular. Un moment hi hagué que forçà la caminada i hores vingueren en les quals el gran ideal apar que vol esquinçar el vel que l'amaga a la llum. Però no: la pedra llençada fa la corba sense atènyer l'alçària del seu destí. S'obra un parèntesi: al nostre Primer se li agreuja la malaltia i a les primeries d'agost lliura la seva ànima a Déu. Catalunya ha estat decapitada. Un any després moria, o més ben dit, s'iniciava la mort, del món pel qual se l'havia concebut. Catalunya, sense cap, amb un ideal que va perdre la pesantor és, en la nova atmosfera, una nebulosa ingràvida.

(Continuarà).

REVISTA DE LA PREMSA

PER

J. V. FOIX

LA PROVENÇA LLATINA

Amb aquest títol ha aparegut el número 1 d'una petita bella revista provençal orgue de la doctrina m'stralenca. La redacció adreça als seus amics un manifest en provençal substanciós i, dins els límits de la seva extensió, magnífic:

«Dins uno França victoriano, mai enquehido per la magno e lou sacrifice de si fién: mai valent, lou moument sembla vengú o jamai de reprene sènsio chancello l'obro santo de nostro renaissance».

«Ha arribat l'hora, din, de reprendre l'obra santa de la renaissance provençal. ¿No sentiú, germans de Catalunya, una ardència patriòtica fer-se'us encomanadissa? L'obra santa de la renaissance de Provença, l'obra santa de la renaissance de Catalunya. Malaurats els catalans i els provençals que dilapiden aqueixos moments no lliurant-se íntegrament a conviure amb sed de perfecció en aquest deixoniment de pàtries fins ara esmortides».

«Un amor apassionat de la llengua i de les llibertats vivents han estat tostamps els murs incommovibles de la civilització».

En l'ardor d'aqueixos mots, nosaltres, patriotes de Catalunya, vivem el foc de la nostra passió. El mateix amor per la llengua preterida, el mateix desig de llibertat. A la flama catalana encesa a l'orient de l'Espanya derrotada abans de la lluita i sotmesa a la barbàrie indígena, respon la flama provençal encesa a la més bella contrada de la França victoriosa i alliberada de la barbàrie que l'enveja.

Un grup de jóvens provençals lliures de tot lligam polític, units per un mateix aïrament de la barbàrie que rosejava els murs de la ciutat, ha acordat d'aprofundir i de fer relluir la doctrina del gran maianès».

També nosaltres, jóvens de Catalunya, amb una més vasta proporció, per ventura amb una més llarga tradició de catalanitat, estem units contra la barbàrie que, no socava, ans ha derrotat els murs de la Pàtria catalana i l'ha envaïda imponent-li una llengua i certes habituds que la inhabiliten per a mostrar-se en tota la seva esplendor i en la seva unitat històrica.

«Provençals d'entremar, Alps i Roine, estudiarem la llengua, els usos, la història, l'arqueologia i les meravelles artístiques que fan la glòria de Provença. Això no serà pas per va plaer de l'esperit, ans sempre en vista de acció i de l'obra útil».

Va plaer de l'esperit ha estat per nombre de catalans la nostra renaissance nacional. El temps aquest és passat. Acció persistent, intensa, amb el lliurament de totes les nostres activitats. Tota idea beneficiosa per la causa de Catalunya ha d'ésser mesa en pràctica tot seguit. La bella idea si no és útil, ha d'ésser repel·lida. Heu's ací un exemple, heu's ací un programa.

Comunitat Catalano-Provençal

El grup provençalista redactor d'aqueix fascicle acaba el manifest que glossem amb aquests mots temptadors:

«Les qüestions econòmiques no es tracten pas de banda».

Entre l'Espanya i la França oficials s'ha produït darrerament un conflicte econòmic derivat d'una competència aranzelària de la qual l'ampia Occitània n'ha estat absent i perjudicada. L'economia nacional espanyola i l'economia nacional francesa, en pugna, per damunt els interessos vitals de les més belles comarques d'aqueixos dos Estats, s'han posat davant per davant com a dues forces adverses. I de contrapoc, l'economia catalana i l'economia provençal s'han vist també encarades amb expressió enemiga. I ¿sabem nosaltres si aquesta oposició entre Catalunya i Provença existeix? ¿No és lícit esperar per a l'esdevenidor, de treballar per a ben aviat l'obtenció de l'alliberament d'aquesta tutela central damunt les regions hispàniques i franceses amb economia pròpia i interessos autònoms?

D'una banda Catalunya amb una llengua pròpia, amb una personalitat definida, amb un desig de llibertat. De l'altra, Provença en idèntiques condicions. Catalunya i Provença, en canvi, fent-se una guerra en castellà i en francès. ¿Sabem si en català i en provençal la lluita hauria estat així? ¿No és noble creure que l'entesa hauria estat perfecte i anterior a la provocació del conflicte?

Si hi ha una comunitat d'aspiracions entre els riberencs occidentals de la Mediterrània ¿per què establir-hi econòmicament una oposició? Estudiïn els provençals llur economia pròpia; nosaltres, catalans, així ho fem amb la nostra. Damunt les rancúnies dels vells Estats per ventura s'hi aixecaran, temps a venir, els braços amorosos de dues jóvens repúbliques, fresques del rou de l'alba que els donarà naixença i flad'una mateixa foguera purificadora i reivindicativa.

La Confederació llatina occidental

Josep Carbonell es referi extensament en «MONITOR» de desembre a aquesta federació. Els nostres amics de Provença també hi fan una referència (Segueix a la quarta plana).

ESTUDIS D'AERONAUTICA

PER

ANTONI ARMANGUÉ

Presentació

Molt sovint i potser massa, s'ha parlat de l'esport aeronàutic, de les acrobàcies aèries, del valor dels hòmens que per a conquistar l'espai lluiten amb els elements tot desafiant la mort.

Tot això ha contribuït a fer naixer dins el públic una idea molt falsa no solament de que és sinó també del que pot ésser l'aeronàutica, els perills de la qual han estat sovint exagerats pels mateixos que l'han practicada per motius fàcils de comprendre i, desgraciadament, molt humans.

Ja és hora que a Catalunya la gent senti parlar

d'aeronàutica com de ferrocarrils, o de marina. L'aeronàutica té moltes d'aplicacions inclús deixant de banda les seves utilitats guerreses ja incontestables, i per això volem posar-les de relleu en aquestes pàgines i contribuir a aquesta tasca de vulgarització tan necessària en un país com el nostre on l'aeronàutica s'ha vist sempre molt abandonada.

Volem que es compregui que la conquesta de l'aire és un fet del qual es poden treure profitosos avantatges i obrim a «Monitor» una secció en la qual es tractarà d'aeronàutica, apart molt apart del que és esport. En ella ens referirem a tècnica, indústria, aeronavegació i guerra.

SALÓ DE TARDOR DE BARCELONA

PER

M. A. CASSANYES

L'aspecte. - L'escultura. - La pintura: pre-impressionisme, impressionisme i post-impressionisme; pintura decorativa, simbòlica i religiosa; Cézanne i post-Cézanne; el cubisme; l'arbitrarisme conceptista. - Els dibuixos. - La col·lecció Albinyana

«RETRAT DE NENA» per Joaquim Sunyer

(Pertany a Lluís Plandiura)

«L'ADOLESCENT NUA AMB L'OCELL» per Josep Obiols

(Pertany a En Lluís Guarro)

L'aspecte

Fem avinent, per a començar, la joia que ens ha produït el superb aspecte que presentava aquest Saló, un dels més bells aplecs d'obres d'artistes de Catalunya que ens ha estat donat de veure. L'Associació d'Amics de les Arts pot vanar-se amb justícia d'una tal selecció d'artistes nacionals, els quals amb llurs obres, acompanyades de les de forans assenyats, produïren una molt bella impressió. Impressió de força, de vigoria i d'aspra joventut, encara que com a tendència, ens cal confessar que en ella el visual el material dominen massa abusivament a l'intel·lectual a l'espiritual. Es podia dir que la Natura, aqueix fantasma creat per Rousseau, i la Vida que com diu Raynal és un mot, una noció que hauria hagut de desaparèixer junt amb el naturalisme, dominen la idea, "l'única realitat" i si el contacte amb la natura amb la terra, pot donar, com a Anteus, noves forces, tanmateix no és pas cosa idèntica un ajut que una absorció. Resta provat que perdura encara, la lamentable influència dels Courbet i dels Leibl. Però no teoritzem, puix que no és pas aquest el nostre propòsit, ans el de fer una crítica, la més objectiva, de les obres exposades en el present Saló.

Escultura

Presenten escultures, poques en nombre però d'alta qualitat, els senyors Henric Casanoves i Joan Rebull.

Henric Casanoves.

Exposa "La dona de Deyà" en pedra, una de les seves obres més sòlides, de simplicitat arcaica clacissitant, amplemment sana, fortament rodona.

Joan Rebull

"Desnù de dona" de modelat vivent i sensible, orgànic, sòlid, de concepció directa i pura, entre aqueixa i la realitat no hi ha ni vels, ni terboleses, —reminiscències, estilitzacions,—ni manca de sentit plàstic que l'hagi fet caure en la baixa imitació. Plena de la personalitat, del caràcter del model, i arquitectònicament serena i constructivament reposada, alhora grega i negra, és ben comparable als retrats egipcis de l'època memfita, però cosa que en aquests no és gaire freqüent, en la depurada organització del cos palpita la vida, ardentment i amorosament plasmada per la sensual intel·ligència.

Pintura

Amb motiu del centenari de Rafael, el "Matin" realitzà una enquesta sobre el mestre. Entre els consultats hi havia el senyor Derain qui, entre altres, féu la següent afirmació: "La seva influència fou nul·la durant gairebé un segle; tot just sortim d'un temps en el qual no es demanaven direccions sinó als mestres de l'escola holandesa. El recent arranjament del Louvre és la felicitat mostra de què aquest temps ja és passat". La dita del senyor Derain, síntesi justa de ço que és més essencialment típic en el fons principal de l'evolució de les modernes escoles de pintura, serà la norma que seguirem per a classificar els artistes pintors del Saló que comentem.

L'escola holandesa, tipus de les escoles septentrionals, àdhuc en els mestres més oposats—Vermeer i Franz Hals,—es caracteritza en què percep dels objectes els colors més que la forma i la construcció, les quals les percep només que l'anàlisi detingut de les coloracions i dels matisos o, per dir-ho amb els mots de Taine, "en els països secs predomina la línia i en els humits,—Holanda, Anglaterra i França nòrdica,—la taca".

No és pas ara l'hora d'escatir com aquesta tendència passà de l'un a l'altre dels citats països fins a florir radiant en el darrer amb el fecundíssim moviment dit *impressionisme* que podem considerar com el punt final del camí iniciat pels holandesos i després del qual comença el moviment de reacció vers la forma, vers la construcció, vers el Rafael en fi el qual alludeix Derain.

D'aquest colorisme força superficial que un temps s'emportà els entusiasmes de la joventut, en el present Saló hi figuren, encara, algunes obres: el "Paisatge" de l'Alexandre de Cabanyes, fogós i espontani; el d'En Joan Colom, pesat; les flors d'En Domènec Carles, fàcilment tacades i la massa banal frescor del "Paisatge" del senyor Sainz de la Maza qui també hi té un retrat de senyora polit si us plau, però vulgarot.

Dintre l'impressionisme Renoir significa una reacció envers el,—diguem-ne—classicisme, essent el seu colorisme ric i opulent d'un valor plàstic complet i sempre més que una sensació purament retiniana, un esforç, un pas envers la creació, envers la concepció; ocupant entre el visualisme sovint amorf i superficial dels impressionistes i de l'estructuració dels seguidors de Cézanne i les composicions dels simbolistes el lloc que entre els holandesos i les escoles dites clàssiques escau a Rubens i als venecians.

Poden ésser inclosos en aquest corrent d'huà i sensual lirisme els senyors:

F. Canyelles.

"Dos paisatges de Llanerres" tranquil·lament amples i joiosos, de colorit viu, harmònic i gai, i "la Banyista" desnù a ple aire, pompós i clar, de posa reposada, estatuària, de formes exuberants i correctes i d'encertada coloració que expressa bellament la frescor de l'ambient i la tebior rosada de les carns.

Josep Monpou.

"Natura morta"; tros de pintura fortament personal i remarcable, de qualitat rica, intensament sensual.

F. Vayreda.

La sòlidament sensible i vistosa noia en rosa, vora un test verd, fragment aquest de tècnica força interessant, que fa poc ja vérem exposada al "Camerin", i que ens féu témer per aquest artista una bellesa vulgar i comú.

R. Canals.

Dues obres d'una frescor elegant i amablement banal, més distingides que no pas profundes, més a prop de Lawrence que de Renoir.

Puvis i els simbolistes representaren contra el naturalisme estricte dels impressionistes i seguint, entre altres, la tradició més o menys modificada d'algunes obres d'Ingrés, una restauració dels valors ideals i expressius de la gran pintura decorativa, simbòlica i religiosa. Tendència que els senyors Jaume Guàrdia, Josep Obiols, Agustí Ferrer, Feliu Elies, Xavier Nogué i J. Marquès-Puig, representen en aquest Saló.

J. Guàrdia.

Amb la composició, "La noia que balla amb l'ocell", bellament ritmada, en la qual femenines nuditats, de dolça plenitud enjoi en un precís i diàfan paisatge. El retrat del pintor Agustí Ferrer ens ha revelat un fort retratista que sap de fixar netament, cruament, de guisa simple i justa els trets fisiònomic i d'expressar agudament el caràcter. El "Paisatge de Santa Eulàlia" és una ingenuament estilitzada transfiguració del motiu, ben precisa.

Josep Obiols.

En la pintura catalana el senyor Obiols representa de guisa exacta la reacció neoclàssica que en la francesa trobà un paral·lel amb Pere Girieud; però les seves obres difereixen de les del francès,—d'una sequedat melancòlica i sovint torturada,—pel seu optimisme somrient i sà i per la seva facilitat mesurada i tranquil·la. El seu petit dibuix al llapis plom, número 54, és ben comprès i traçat, però li preferim els altres dos petits joells amb amable unció aquarel·lats del "Cupidell tocant la flauta" d'una anacronística robustesa i encara més, potser, "L'adolescent nua amb l'ocell" que reproduïm, d'una gràcia subtil i ferma.

Agustí Ferrer.

Ultra un petit paisatge de constructives i mates matisacions, el senyor Ferrer exposa un estudi decoratiu de tema religiós,—"Verge amb l'Infant i dos àngels",— amplemment abocetat, la composició del qual, ordenada simètricament omple amb simple sumptuositat l'espai de decor: un semicercle. Ens descelsa aquesta obra un decorador veritable.

Feliu Elies.

El "Crist al Calvari" d'En Feliu Elies, cas curiós, ens mostra una concepció de la pintura religiosa del tot oposada a la de l'Agustí Ferrer, simple i amorosa la d'aquest i alhora fastuosa i hieràtica; pintura catòlica, diríem, latino-oriental, bizantina, en oposició a la del senyor Elies, punyent i tràgica, implacablement realista, ben germànica, protestant, puix que esguardant-la es rememora el Durer qui escrivia que "la missió essencial de la pintura és la de representar els sofriments del Salvador". Pintura austera i aplicada, plena de voluntat, de tècnica metòdicament divisionista.

Xavier Nogué.

Delicada simplificació i dels seus dos petits paisatges de Banyoles que revelen una percepció de l'espai tan subtil com la del Sessiu i d'una delicada serenor diàfana i precisa a la Puvis de Chavannes.

M. Marquès-Puig.

Dues petites obres remarcables per la fina concreció. El "Cap de noia" és pobre de color i la "Natura morta", de tonalitats delicadament vives, és minuciosament matisada.

Cal esmentar, de passada, una natura morta, d'En Juli Hernández i els paisatges del senyor Mumbrú, pintures meticulosament opaques; el darrer d'aquests artistes dotat del sentit de la distància.

Del si del impressionisme en nasqué l'obra que l'havia de despassar i reçar la de Cézanne. Conscient de ço que portava i encara més, potser, de ço que li mancava, concebí l'ardit disegni, com ell mateix deia, de fer de l'impressionisme "cosa sòlida i duradora com l'art dels museus", és a dir, unir la superba qualitat pictòrica, la realista objectivitat dels holandesos amb el serè i elevat valor formal, amb la composició majestuosament arquitectònica i ideal dels italians. Empresa gosada, potser, inassolible que el mantingué en lluita tota la seva vida per atènyer-la i les quals recerques són el fonament, punt de sortida i dard indicador, hi són d'acord Emili Bernard i Albert Gleizes, de tot allò que un s'avé a nomenar art moderna. Fet i fet és aquesta tendència del cezanisme la que ens ha portat obres de més pregon valor pictòric: les dels senyors Joaquim Sunyer, Joan Serra, Alfred Sisquella i Ramon Campmany, de la present exposició.

Joaquim Sunyer.

El senyor Sunyer ha sorprès amb la fosca i encertada coloració de les seves pintures, terroses, austeres, d'una sensible qualitat constructiva que el fan representar entre nosaltres aquesta reacció contra les fàcils delícies del color característic de l'art d'avui a França. El "Retrat de nena" és una fina i ampla plasmació de caràcter, a la Holbein, de tècnica sàvia i sincera, de seriosa tendresa. El paisatge de la col·lecció Albinyana és, segons nosaltres, dels millors que ha pintat, obra imponent i sòlida, nua, despullada com un Cézanne, grandiosa i recollida, profunda i majestuosa com un Poussin. Estimem i trobem exemplar la seva coloració austera i ferma que descelsa un esperit que sap de menysprear la fàcil beutat. De les natures mortes, la més petita,—sorda harmonia de terres i negres i uns pocs opacs vermells,—porta aquell menyspreu a l'extrem; l'altra, la de la peixera, és una meravella d'ordenació, d'arranjament: totes les línies de la part baixa del quadre s'adrecen, i quan convé, deformant sàviament els objectes, vers el punt central,—la clau de volta, podríem dir,—que és la peixera els quals peixos són plasmats amb atenta i sintètica minúcia digna d'un japonès. L'aiguafort que figura en aquest Saló,—"Dones al bany"—ruralment realista, de concepció i d'estil minuciosos i amorosament abstret és d'una pura i neta, exemplar, realització tècnica.

Joan Serra.

Es en Joan Serra un formidable pintor dotat d'una sensibilitat rica i aguda que sap amb molt forta voluntat de contenir, com és el cas de la natura morta tensament lúcida i el color de la qual prova una rara sensibilitat. Aquesta sensibilitat ha sobreixit en el seu paisatge ardent, vigorosament abrupte.

Alfred Sisquella.

Com el seu company Serra, el senyor Sisquella, és un sensitiu rar i agut, però més voluntariós, més segur del que vol i ha de fer: en ell, la sensibilitat i la intel·ligència, és a dir, el color i la for-

«AUTORETRAT» per Alfred Sisquella

ma, es ponderen amb ferma unitat. N'és prova el seu retrat de forma viva i segura, revelador d'un àgil sentit copsador dels trets fisionòmics digne de Lator; que sap de plasmar de guisa aspra i vident l'essencial del caràcter d'un ésser. El seu paisatge de líniació simplificada, penetrant i constructiva és d'una coloració congestionada i obsessió, d'una lluminositat podríem dir pertorbadora.

Ramon de Campmany.

El "Raval" de Ramon de Campmany, és, pictòricament, una obra fortíssima que es fa remarcar entre les més capdals d'aquest Saló, pel seu realisme potent, per la seva solidíssima, compacta, congestionada matèria, estructurada tan dura com justament inclosa en la forma, penetrant i ferma, amb voluntat sàvia i d'un colorit de calitat rara i sensible, molt ricament esmaltat. La natura morta és d'una gran força de plasmació, d'una intensitat i agudeses de percepció que ha sabut d'eliminar el color i sentir la calitat; i copsar la forma amb sorprenent sentit de l'evidència. Aquestes dues obres ens confirmen, despassant-les, les esperances que aquest pintor ens feu concebre en la seva darrera exposició de les Galeries Dalmau.

Julí Castedó.

Paisatge sòlid, majestuosament ple i sobriament colorit.

Francesc Labarta.

Un paisatge lúcidament estructurat com un Marchand però més fresc i vigorós.

J. W. Roempler.

Paisatges, un a l'oli groixudament sintètic, plenament sòlid i intens, de coloració ricament simple i opaca, obra relacionada, diríem alhora amb Dill i Derain i dos dibuixos aquarellats, d'estructuració ferma i neta, dels quals preferim el número 65.

Més paisatges.

El senyor Vidal-Galícia exposa un "Paisatge de Reixach" eixut, atentament precís, de colorit just. En Tomàs Llobet exposa una tela: "Sota Montjuich" rica i sobria harmonia d'una compacta i pastosa concreció formal. En Ramon Soler ha portat al Saló el "Pas a nivell" de tècnica volgutament eixuta, de coloració dignament sobria, de dibuix groixut i sintètic. El paisatge d'En Jaume Mercader és d'una finíssima i clara nitidesa. I la nota d'En Rafel Benet, justa en la seva sequedat.

Marian Espinal.

Ultra unes roses de delicat i refinadíssim anàlisi colorístic, i d'una exemplar precisió formal que el fan més que cap altre el Mestre de les Roses, el senyor Espinal exposa un paisatge robustament sensible en el qual forma i color compenetrats assoleixen una nua plenitud.

Francesc Domingo; H. C. Ricart; Alfons Iglésies.

"L'home de camp" temptativa de síntesi colorística a la Matisse, però la coloració de la qual cruament circumscrita i pobre és ben allunyada de la del mestre francès, viva, esclatant i abstracte. La seva líniació recercada i completa en fa una temptativa curiosa de la qual n'és remarcable la testa ben construïda i modelada però massa semblant a algun dels retrats de Giorgio Morandi. Exposar aiximateix, dos paisatges: un, el número 19, és realista i sòlid però amb fragments mancats de calitat, colorit en excés cridaner i vulgar. L'altre "Paisatge de ciutat", per nosaltres la millor de les obres que exhibeix, és de línies essencials i estrictes i viu i transparent colorit.

Esmentem ara la torturada i aguda precisió de les dues obres del senyor Ricart: "les Oliveres" i "l'Estudi per un quadre" i les dues natures mortes de l'Alfons Iglésies, durament estructurades, de pinzellada vigorosament simple i d'una sorda coloració opulent. Llàstima de la taca desagradable i monòtona de les fruites.

F. Camps.

La divergència de tendències de la tramesa d'En F. Camps, un retrat d'un pintor, naturalista, pobre de color, d'un molt disgraciós arranjament tot revelant un esforç lloable i la "Lotja en els Toros", en canvi, de coloració crua i forta, en la qual amb precisa tensió i arabescos curvilinis fixen amb segmentaris fragment dinàmics de les dues figures fe-

«RAVAL BARCELONÍ» per Ramon de Campmany
(Pertany a N.H. Anglada)

menes que en formen el centres visuals, és d'un arbitrarisme assats virulent, una instintiva abstracció voluminista esquarterada i flotant a la Gonteharowe, però menys bàrbar i ornamental, i més lúcida i arquitecturada, —ens permetrà passar d'aquest naturalisme organitzat, com diu el senyor Salmon, a l'arbitrarisme més o menys abstracte i conceptual de la senyora Olga Sacharoff i del senyor Llod.

Del cezanisme que promougué l'estudi conscient i profund dels clàssics constructors prové aquest arbitrarisme que comença amb la dissociació dels elements picturals del pintor Matisse i les recerques torturades del senyor Picasso de les quals nasqué el cubisme i que continuen els més inquiets artistes d'avui; tant Gleizes amb la seva brillant i extrema abstracció, com el dadaisme mecànic i pútridament morbós, el neoplasticisme holandès i l'expressionisme alemany i els constructius purisme francès i metafísicisme italià. Reacció justa i necessària contra la pobreta afirmació de Zola i els impressionistes: "l'art és la realitat vista a través d'un temperament" aconpleta

per artistes conscients de què la més vera afirmació ha estat sempre l'art és la realitat creada per una personalitat.

Olga Sacharoff.

La realitat creada per la senyora Olga Sacharoff és ingenuament quimèrica i espectral, plasmada amb coloració grisa i mate, de calitat sobriament rica, i amorosivament pastada. La seva forma simple i sàbia elimina i esquematitza de guisa, diríem, fatallada i fatal. La gran tela "Un rei" d'una vida candorosament fantàstica com la que mou els éssers en les obres de Maria Wassilieff és estilitzada de guisa valentment ferma i clara amb accents de minució exotisme a la duaner Rousseau. La petita tela "Els amics" és original, tènue i inquietant com els "Gats siamesos" d'una animalitat maligne i diabòlica, pertorbadora com la de les obres de Maria Laurencin. La figura femenina d'aquesta tela d'un encant feble i espiritual, personal decorativa d'abstracte arabesc, en la coloració de la qual juguen uns negres, rosa i, sobretot, uns blancs i blaus d'intensitat rara i al·lucinant. El "Retrat de dona" de

«DONA JAGUDA» per Manuel Humbert
(Pertany a Josep Porta)

caracterització intensa, de líniació amplem sintètica i justa i de colorit fosc, és una obra molt interessant en la seva solidesa.

T. Lloyd.

L'obra del senyor Lloyd es caracteritza per la voluntat i la seguretat que aquesta té del seu domini. Els dos petits paisatges, italià l'un, l'altre de Mallorca, d'esquematisme agut, de dura consistència de forma i d'opaca i sistemàtica parquedat de color, concebuts podem opinar a la guisa dels paisatges d'Horta, de Picasso, i dels inicis del cubisme de Braque, són obres filles d'una intensa i penetrant cerebralitat eliminadora com el seu "Retrat a l'oli" d'estructuració assenyada de volumisme fosc i tens. La "a Natura morta" de grans masses sintètiques, clarament i lúcidament descompostes dels objectes, de precs colorit sord on se destaca, clar i tendre joell, el petit pitxer amb roses. La ciència i l'agudeses línia, la precisió intencionalment justa i neta, fan del "Retrat dibuix" en el qual un tènue clar obscur revela els volums amb concisió una intencionalment penetrant plasmació de caràcter.

Dibuix

Manuel Humbert.

Els dibuixos d'aquest artista, són l'expressió d'una personalitat original, viciosament encantada i malaltissa. Com Guys sap veure allò que la més vulgar realitat amaga de fatal i pertorbador i ho fixa de guisa sovint incorrecta però sempre expressiva, amb un realisme al·lucinat i enigmàtic. De les obres que exposa, el "Veil bevent" és vastament construït amb sòlid clar obscur; la "Dona jaguda" d'un encant morbós i fatal, obra desconcertant i sensible; la "Dona mig desvestida" en un miser interior sòlidament dibuixada, candorosament maligne. En el senzill motiu del seu "Paisatge urbà" ha sabut de percebre i clarament fixar l'enigmàtica ingenuïtat de l'Odilon Redon, i a la vegada, la vidència tràgica de Meryon.

J. F. Ràfols.

Els seus "Retrats de nen" ens fan lloar altra vegada la seva mestria en els tènues i precisos clar-obscur i palesen novament l'esperit ingenu i sensible de l'autor així com un avenç en el seu camí.

Pere Inglada.

L'abstracta finor dels dibuixos d'En Pere Inglada, personalitat complexa i modesta que sap d'assimilar la lligó del duaner i del Pissanello, comprendre Han-Kau i sentir Forain, fan que remarquem de les seves obres el "Cavall de perfil, escena de circ" i el "Paisatge amb cavalls" d'erborescències simplifiades amb cura i intel·ligència.

Col·lecció Albinyana

Es ben digne de lloar el tribut que els amics d'aquell esperit distingit que fou en vida En Josep Maria Albinyana, han ofert a la seva memòria exhibint la col·lecció que amb discerniment reuní. Ultra els retrats, escultures, obres dels senyors Smith i Borrell, hi ha obres de signatures ja pertigioses que honoren el bon gust del col·leccionista. Per exemple, "Un nen" En Campmany, recerca interessant, probe i sensible; la fogositat d'En Carles; la minuciosa tendresa de les roses de l'Espinal; l'evocador i aspre dibuix, escena de trinxera de Forain; la "Maternitat" d'En Guàrdia, de dibuix simple i concis, de colorit pur i fresc, revelador d'un esperit candorós; el petit paisatge d'En Lluís Llimona de sintètic infantilisme de línies netes i sentides; els dos paisatges d'En Mir, un d'ells, el de la figura, lluminosament just i diàfan i l'altre abrupte i fogós; el dibuix de L. A. Moreau, de línia grassa, monumental i ampla; la lluminosa, petita nota d'En Nonell i del mateix pintor, un cap de noia sucós i potent; el gaisatges bromosos i sensibles, a la Corot, de l'U Pascual; d'En Sunyer, el petit paisatge aquarellat sintètic i tendre, el retrat del col·leccionista de colorit mate i clar, agudament fisionòmic, de tècnica sapient i de sensibilitat profunda, i la "Maternitat" rosada i pomposa, de serena plenitud i un paisatge al qual ens havem referit abans. L'honrada tècnica i el sentit pregon del quadre d'En Joaquim Vayreda, un paisatge robust i precís d'En Francesc Vayreda i l'elegància d'un dibuix d'En Pere Inglada completan aquesta exemplar exhibició.

(Vegí's plana 2).

rència. "Extendrem, diuen, les nostres mans fraternals a les altres nacions llatines, a les nacions nodrïdes com nosaltres per la lloba de mamelles fecundes; la col·laboració dels pobles del Migdia, llur lliga contra el nou retorn dels bàrbars serà potser algun dia la salut de França i del món."

"MONITOR" ho repeteix des de la seva aparició: Provença a França i Catalunya a la Península ibèrica eleven una mateixa bandera de pau i de llatinitat. Potser de cercar-la francament, aquesta bandera té els mateixos colors. Alfons I amb pugna amb els bàrbars del nord mantingué Provença dins el magnífic reialme que heretà Pere I i fou la bandera d'aquesta confederació la que recollida per Jaume I s'estengué imperialment per Mallorca i València. Si un rei i senyor nostre alliberà un temps de bàrbars la França meridional, si una sola bandera presidí els destins d'aquella petita confederació llatina ¿no és deure nostre el renovar-ne l'esplendor?

Recordem a la vegada que si un mateix símbol reial federava els pobles arrecerats sota l'ombra augusta dels Pireneus, una mateixa llengua, la provençal, federava els poetes d'aqueixos mateixos pobles, cantaires errívols en el més bell indret de la Mediterrània occidental.

L'organització política dels Estats moderns, burocràtica, centralitzada, republicana, no permetia fins avui la permanència d'unitats nacionals dins de vastos reialmes protectors. Exemples i solucions recents assenyalen un esdevenidor més favorable a la causa comú de les voluntats nacionals desvetllades. Provença al si magne de la França eterna i Catalunya al caire de l'Espanya transitòria, tenen un deure comú a complir. La petita federació pirenaica del segle XII assenyalava la vasta federació d'avui. Sota el consorci de les unitats polítiques creades per exigències vitals i llargues tradicions històriques, els pobles renaixents, unitats nacionals o ràciques, es sub-federaran per a la realització de llurs fins gloriosos.

València, Catalunya i Llenguadoc

En "Feuilles au Vent", molt interessant revista tolosenca, en la seva secció "les Lettres catalanes", Ismael Girard fa una referència a les Festes de Montpeller: "Amb motiu de les Festes de Montpeller—diu—, el Comitè Rabelais havia tramès una invitació al Dr. Turró. S'advingué però que totjust arribada la invitació a Barcelona, un delegat del

Comitè de les festes advertí el Dr. Turró que li calia renunciar la seva anada a Montpeller. El govern francès no el podia rebre. El govern de Madrid havia demanat aquest "servei" el govern francès.

"No ens expliquem el perill, diu, de la vinguda d'En Turró a Montpeller. ¿Es perquè Montpeller és una vila històrica per Catalunya—per tal com un gran rei català hi nasqué?"

En una de les "Converses" periòdiques que els valencianistes vénent celebrant fa dues anyades i que acaben de sortir col·leccionades en un recomanable gentil volum ("Dimarts d'amical conversa—1290-21", València. "Joventut valencianista"), el senyor Manuel d'Espinosa narra un seu viatge pel migdia gal.

El senyor Espinosa exposa el seu criteri sobre l'unitat lingüística de València, Catalunya, Mallorca i Rosselló i sobre la catalanitat dels rossellonesos. I després diu:

"Montpeller, capital del Llenguadoc, és plena de records de la naixença del rei En Jaume: Conserva encara la torre on aquest nasqué".

Recorda el conferenciant valencià que un cate-
dràtic de la seva Universitat li preguntà en quina

llengua era escrita una làpida que hi havia en aqueixa torre. Segons el senyor Espinosa aqueixa làpida que ell llegí perfectament pel seu paregut amb el valencià, era escrita en llengua d'oc antiga. Es refereix després al setmanari "Lo Gal" i a les converses amb alguns regionalistes, els quals somnien en la formació d'un gran Imperi que torni a Orient i domini la Mediterrània. El senyor Espinosa llança l'idea d'estrener els llaços d'amistat entre Montpeller i València trametent-los una corona o una làpida dedicada al rei En Jaume. Finalment parla de Tolosa, de la seva originalitat arquitectònica, d'una certa unitat d'estil entre els edificis de Tolosa, Avinyó i València.

El patriota valencià senyor Manuel d'Espinosa acaba exhortant els jòvens a estimar els nostres germans de raça de l'altra banda dels Pireneus.

"Tots junts hem de formar un altre imperi fort, que domini la Mediterrània".

A la crònica d'En Muntaner trobaríem per ventura el llegat mandatari que obliga valencians i catalans i llenguadocians a reconeixes germans en una alta, reial herència:

"Perquè lo dit senyor rey, com nasqué a Munt-
pesller, amà tostemps molt aquell lloch, e tots los

senyors qui dependents són seus lo deuen axí mateix amar, per lo miracle que Déus hi demostrà en lo seu neximent. E axí vull que sapiats, que axí mateix no ha vassalls lo senyor rey d'Aragó houts ne ha encara, que més pusquen amar los dependents del dit senyor rey En Jaume, com fan los bons hòmens naturals de Muntpesller. Mas d'aquell temps ençà hi han venguts per la bona senyoria que hi trobaven, hòmens de Cohors e de Figach e de sent Antoni, e de altres llochs molts qui no són naturals de Muntpesller drets, a qui ha plagut que lo caso de França s'hi sia mesa. Mas siats certs, que no plagut ne plaurà jamés aquells qui són de dita línea naturals de Muntpesller; perquè per cert totes les terres dels dependents del dit senyor rey deuen ésser de cor e de violentat que amen e honren tots los hòmens de Muntpesller, que no ho deuen perdre per XXX o XL alberchs dels davant dils que són venguts poblar. Ans requir e prech a senyors e a rics hòmens e a cavallers e a ciutadans e a mercaders, patrons de naus e mariners e almogàvers e patrons qui sien de la senyoria del senyor rey d'Aragó e de Mallorques e de Sicília, que amen e honren tots aquells qui de Muntpesller en lur poder vindran. E si ho fan, per ventura de Déus e de madona sancta Maria de València e de les santes de Muntpesller, e del senyor rey En Jaume d'Aragó qui lla naixqué, hauran bon mèrit e per aquest món e per l'altre, e faran cortesia a ell mateix, e conservaran la dreta amor qui entre nós e ells deu ésser e serà tostemps, si a Déus plau.

Els amics de Tolosa, els amics de València trobaran en aqueixos mots d'En Muntaner una solució satisfactòria, potser definitiva, a les qüestions que simultàniament (a "MONITOR" en una mateix dia), han establert. Nosaltres havem sentit des de molt jóvens una singular frisança a llur lectura. Els recordem com a un dictat de la consciència de la Pàtria immortalitzat amb bells mots càlids pel gran cronista del segle XIII. Llegiu-los atentament i us semblaran escrits ahir. Moltes de malediccions, molts d'airaments de la passada guerra gran que ens havien fet botre aixícom si fòssim belligerants, en rellegir-los avui ens deixen freds com un recit legendari. Els mots d'En Muntaner, en canvi, ens semblen sempre acabats d'escriure. Gairbé dirieu que acaben d'ésser emesos per a nosaltres, cominators.

"Nostre senyor el rei En Jaume, nasqué a Montpeller". És un advertiment que En Muntaner eleva com una bandera per damunt els segles escoladissos "Mai no ha plagut ni plaurà la casa de França als naturals de Montpeller descendents del senyor rei En Jaume; totes les terres d'aquesta senyoria reial amaran i honoraran de cor i de voluntat els hòmens de Montpeller." És una molt justa correspondència.

Valencianistes, catalanistes, francesos del Llenguadoc som hereus d'una voluntat reial. ¿Per què no ens havem de lligar íntimament per a realitzar aquesta voluntat? ¿Per què no havem d'encendre els nostres cors de l'ardor després amb tota la seva intensitat inicial dels mots immortals d'En Ramon Muntaner?

Senyors, rics hòmens, cavallers, ciutadans, mercaders, patrons de naus, mariners, almogàvers de la senyoria de Jaume I, rei d'Aragó, de les Mallorques i de Sicília jo us requir i prech, honoreu la gent de Montpeller per tal com és la pàtria del rei". "Santa Maria de València i de les taules de Montpeller els ho tindrà en mèrit en aquest món i en l'altre i conservaran la dreta amor que entre tots i per sempre hi ha d'haver amb la volença de Déu".

Creiem que no cal pas glossar aquests mots estrictes i únics. Sàpiguen però els nacionalistes de València que pensen honorar la memòria del gran rei a Montpeller, que és un instint profund de la idea de la Pàtria veritable ço que els empeny a aqueixa romeria. Una ampla via reial roman oberta de València a Montpeller perquè la cavalcada dels patriotes purs hi desfilí, desplegada al vent l'ampolla bandera secular de l'Imperi d'Aragó i fendint l'aire amb els himnes i els victors a la Pàtria renaixent.

Catalans i occitans, uniu-vos!

Heu's aci al crit magne, símbol de la idea llatina propagada pels nostres amics d'Occitània. Ens havem refent al paral·lel que es va traçant entre Catalunya i Provença. Sabem perfectament que per a nosaltres Catalunya és una nació a dins d'una entitat geogràfica peninsular, i Provença una província a dins una nació. (També per als primers catalans renaixents Catalunya fou una província dins una nació). Hi ha doncs trets de dissemblança; n'hi ha també d'unió: la idea de llatinitat, d'universalitat, de llibertat de la pàtria. Hi ha la particularitat demostrada per L. J. B. Berenguer-Féreaud en la *Raça provençal*, del fet permanent i indestructible d'una raça absorbent i assimiladora mai absorvida. Idèntica qualitat es reconeix als catalans.

Cal afuixar, segons Bruno Durand, els llaços que estremen de París estant. Ens cal afuixar del tot els llaços que ens lliguen de Madrid estant. Víctor Balaguer escriví que en l'època trobadora, Tolosa i Barcelona eren dues ciutats que es miraven cara a cara amb esguard germà. París era aleshores, el bàrbar del Nord... Si Espanya i França pugnen per dues civilitzacions diverses i per interessos polítics i econòmics oposats, Catalunya i Occitània poden considerar aquesta pugna ben diversament. Heu's aci tal vegada el tret d'unió, d'unió llatina, d'arborament de la raça llatina. Per a realitzar-la caldria inscriure la idea d'unió catalano-occitana en una mateixa bandera de combat. Nosaltres hi estem ben disposats.

Lletres occitanes

D'un quant temps ençà rebem de la França meridional revistes i fascicles on la nostra obra literària és amorosament considerada. Les seccions de "Lletres catalanes" hi esdevenen gairebé obligatòries. Pere Rouquette i Ismael Girard sobretot, propaguen amb lloabilíssima constància la bona nova de la nostra renaixença nacional, política i literària. Una justa percepció els ha fet comprendre que el moviment patriòtic català respon a la causa de l'Ordre i de la civilització occidentals. A la *France du midi*, a l'*Ordre français del S. E.*, a *Provence latine*, a *Feuilles ou vent*, a *e-Feu*, a la *Criée* es repeteixen les informacions catalanes.

"MONITOR", d'ara endavant, sota el nom de "Lletres occitanes", correspondrà a la gentilesa dels francesos del Migdia. Ja sabem que, així com entre nosaltres la llengua nacional és la catalana i en català únicament es fa la nostra cultura, a Occitània el francès és la llengua preferida. Del francès però, del provençal o del llenguadocià, nosaltres parlarem, sempre que serà avinent, de la literatura occitana sobretot en el seu aspecte propagador de les enteses inter-regionals entre els pobles que sota el Casal d'Aragó havien desclòs llur esperit magnànim.

Diada de la Llengua Catalana

El sentiment catalanista ha tingut gairebé sempre una exteriorització joiosa; el cant, la dansa, l'aplec, etc. Nombre de patriotes s'han planyut que el catalanisme fos una festa seguida, un frenètic escargamelleig d'himnes i victors magnífics i infeccius. Com del poeta que del seu amor n'escriví l'elegia deixant immaculada la realitat femenina que l'exaltava el catalanista clàssic durant un bienni de la seva vida—dels quinze als trenta cinc anys—balla, canta, planta banderes per terrats i pujols, bateja el primer fil el nom de Jordi i, a la fi, es desenganya. El cos de Catalunya, nostra Mare Pàtria, roman eternament verge sense que l'alçada baronívola d'un amant autèntic faci reviuire les roses mortes de la seva faç ni que les entranyes amoroses li siguin fecundades. Això, tot amb tot, no és pas nou. El caràcter platònic del nacionalisme català ha estat reconegut per amics i adversaris seus i, a darrera hora, sembla que l'Espanya, l'Espanya estricta, nacionalitzarà des del punt de vista el nostre moviment patriòtic i fins i tot se'n gloriejarà com d'un aspecte singular i legítim de la seva originalitat autòctona.

Ni el tot ni l'anfany de "MONITOR" no és de promoure un moviment nacional organitzat. Però l'aflicció amb què algunes fulles patriòtiques han considerat la minva d'entusiasme popular durant la celebració de la Diada de la Llengua catalana ens permet emetre aquestes consideracions.

Una diada de la llengua nacional és d'altra part,

oportuna? Un tòpic dels oradors que prenen part en aquesta commemoració (cal tenir en compte aiximateix que es commemora una cosa viva) és que cada dia de l'any cal celebrar la festa de la llengua. ¿Per què doncs una diada? Danses, cantos, discursos, abraçades de germanor, són bella cosa i joiosa. Però ¿i després? ¿I a l'endemà?

1.º Els concurrents a la diada — i els més engrescats—segueixen escrivint llur correspondència en castellà i llur propaganda mercantil.

2.º Gairebé tots els concurrents continuen abonats a un diari escrit en castellà i, el que és més curiós, a la castellana. (La *Publicidad* s'ha queixat d'una manca de pressió per parts dels lectors).

3.º Els cronistes de la premsa quotidiana de Barcelona ressenyen ditràmbicament en castellà el desenrotllament d'aquesta diada.

Un acte nacionalista hauria de celebrar-se sempre de cara a resultats immediats. Si aquests no es creuen probables, la celebració no solament esdevé inútil sinó contraproduent per la lassitud encomanadissa que es propaga entre els més adictes.

Una política lingüística a Catalunya ha d'ésser feta, al nostre entendre, a base d'una organització vasta i exigent. Els inscrits individualment a aqueixa organització es comprometrien a usar en tòtum la nostra llengua nacional; els inscrits col·lectivament (associacions nacionalistes o delegacions comarcals de l'organització a què ens referim) obligarien els membres que les fornissin a no mancar a allò que hauria d'ésser el precepte primordial de tot patriota català: l'ús íntegre de la llengua catalana. Tot inscrit que—salvant raons i arguments possibles, acceptables i adhoc propugnables—deixés d'usar el català en el tràfec de la seva vida quotidiana, seria exclòs de l'organització i el seu nom exposat a la vindicta patriòtica com a exemple.

La vida d'un nacionalista català és còmoda en excés. Hom taral·leja els "Segadors", hom sardaneja, hom compra tres metres de llustrina a bon mercat dels colors nacionals i hom roman tot satisfet. En canvi cada any una nova generació infantil arribada a l'edat escolar és reclusa sense remordiment de consciència a pútrides escoles públiques deformadores i corruptrius. Caldria, i és hora, definir a Catalunya quina cosa és un nacionalista. Si del nacionalisme utòpic havem de passar al nacionalisme realista caldrà suprimir moltes diades, caldrà perdre un tant per cent important de companys de causa estantissos, caldrà, sobretot, abstenir-se de determinades exterioritzacions joioses per eficaces exterioritzacions pràctiques.

¿Serà cert però que, com algú ha insinuat, als ulls de la Història l'actual moviment dit nacionalista serà considerat simplement com el d'una burgesia beata i trufaire? ¿Qui serà el primer d'encendre per Catalunya la flama de la passió i del sacrifici i d'oposar el vet nacional als velleitosos cofois d'un "deixem fer"?

CRÒNIQUES DIVERSES

Anglaterra i Rússia

D'un notable estudi aparegut a la "Revue Militaire Générale", signat pel comandant Grasset, traïm:

"De la rivalitat secular de Rússia i d'Anglaterra, els fins són remarcadament simples: en dos mots, es tracta, per a Rússia, de cercar un accés a la mar lliure; per a Anglaterra, d'impedir-li d'arribar-hi.

A Rússia, Estat continental, li cal, per viure, de canviar amb l'estranger els productes del seu sol. Per a això li cal necessàriament de posseir una porta gran oberta sobre el món, la qual li assegurui la independència econòmica. D'aquí el testament de Pere el Gran, el qual li ha fet comprendre fins a quin punt el seu esdevenidor era damunt la mar.

També a Anglaterra, un dels seus gran hòmens, Cromwell, ha llegat una idea fixa: la de la dominació marítima universal. Potència exclusivament marítima, Anglaterra ha comprès tot allò que aqueixa carta tenia de vital per a ella i n'ha percaçat l'execució amb una energia indomable i amb una remarcable unitat de vistes. Heu's aci perquè de molt bona hora, ha endevinat les aspiracions russes que constitueixen per a ella la més directa i la més greu de les amenaces. Heu's aci perquè la guerra s'ha tosegut virtualment encès entre totes dues nacions. Aquesta guerra es persegueix fa segles sense treva ni repòs, adés al voltant dels tapisos verds, adés damunt els camps de batalla.

Passant immediatament de la concepció a la realització, Pere el Gran ha començat l'empenta cap a la mar, a la vegada pel sud i per l'oest. Impacient d'afirmar la seva increbntable voluntat de crear una Rússia nova, a la vegada marítima i continental, edificà ran de les ribes de la Bàltica conquistada, la seva nova capital Sant Petersburg, abandonant Moscou, la vella i santa capital de l'antiga Rússia, que soterraren les neus a 2,000 quilòmetres de tota mar.

La porta però no és pas ampleament oberta... La Bàltica pot ésser tancada pels estrets danesos; ni tan sols no és lliure de glaç tostemps. No gens menys, tal com és, permet de comunicar amb el món occidental, amb la civilització; permet de tenir una

marina de comerç i una flota de guerra. Els matrimonis entre les famílies regnants de Rússia i de Dinamarca asseguraran doncs l'obertura dels estrets danesos i la comunicació de la Bàltica amb les mars exteriors.

Anglaterra, malauradament, es deixà anar als medis brutals. La seva flota ocupà militarment Copenhague en 1801, alienant-li l'esperit dels danesos i facilitant d'aquesta banda el succés de la diplomàcia russa.

Una porta s'obre també damunt la mar Negra enterament lliure de gel. Però per una fatalitat verament extraordinària, aqueixa mar pot ésser condemnada pel llarg passadís dels Dardanels, dels quals Constantinoble n'és la clau. D'aquí la cèlebre qüestió d'Orient a la qual Anglaterra tingué l'habilitat d'interessar tota l'Europa i que pot resumir-se així: Rússia podrà sortir lliurement de casa seva i tornar-hi a entrar, o Anglaterra la tindrà tancada a la mar Negra?

Per fi, circumstància decepcionant, el gegantesc imperi dels Tsars, els territoris del qual cobrien prop del quart de la superfície de les terres emergides, només té accés a mars de les quals la política estrangera l'in pot empatxar les embocadures, o bé d'altres com l'Oceà Àrtic, la mar de Behring, la mar d'Okhost, que són obstruïdes pels gels durant la part més gran de l'anyada.

En 1854, Anglaterra trobà una aliada en França i els costosos treballs executats per Rússia a Sebastopol, damunt la mar Negra i a Patropawlosk damunt la Pacífica, són capgirats. Al mateix temps, el Govern rus assajà d'instalar-se a la badia d'Ofen, sobre la costa de Noruega, França i Anglaterra pesaren damunt l'esperit del rei de Suècia i feren fracassar aqueix projecte.

Pacient i tenaç, Rússia no es descoratjà pas. En 1856, es féu cedir per la Xina la província marítima de l'Amor, extenent del mateix cop la seva frontera 1,300 quilòmetres més al Sud i creant Vladivostok, la *Dominadora de l'Orient* en aqueixa extremitat meridional, però ben extrem oriental de l'Imperi. La natura no fou pas vençuda per això: la mar no és pas encara lliure a Vladivostok. Aquest port és tancat pel glaç durant tres mesades l'any.

En 1887, Rússia les emprengué directament contra Constantinoble i pogué arribar a creure un moment, tot signant el tractat de Sant Estefano que

el seu somni és a la fi realitzat, per tal com adquireix una ampla façana damunt la Mediterrània per mitjanceria dels seus aliats romanesos i búlgars.

Però Anglaterra vetllà i el tractat de Berlín empaïtà Rússia d'aqueixa zona d'influència, tot creant Rumèlia. Al mateix temps, Anglaterra ocupà Xipre i vigilà gelosament Síria on la diplomàcia russa semblava particularment activa.

Definitivament exclosa d'Europa, Rússia dirigeix els seus esforços devers l'Orient.

Dues mars, les dues mars lliures per excel·lència, la inviten a absorbir l'Àsia: l'Oceà Pacífic i l'Oceà Índi. Verament bell punt haurà atès aquestes mars, l'Imperi dels Tsars podrà desinteressar-se dels afers d'Europa. Per les llargues vies d'aquells oceans haurà adquirit la veritable dominació del globus. La invasió russa a l'Àsia seguirà dos grans corrents: l'un per la Pèrsia i pel Turquestan; l'altre per la Xina.

La invasió russa és caracteritzada per la seva dolçor. Una fusió entre indígenes i colons fa progressar la conquesta russa. Així la cinta de ferre enganxada a Uzun Adà, damunt la mar Càspia, on un servei regular de batells l'enllaça a Bakú, es desenrotlla de 1905 ençà fins a Taxkent a través Merv i Samarkanda.

Uns embrancaments conduïen d'una banda a Andidjan al peu del Palmir, de l'altra a Veruyi, una de les portes de la Xina, d'on estant són drenades les mines de l'Alà Taú. I es tractava de doblar per una via fèrria la línia telegràfica que enllaçava Taxkent, punt de terme del Transcaspia, a Omks, damunt el Transsiberià; i també d'enllaçar Taxkent a Orenburg, punt de lligam del Transsiberià amb les línies d'Europa.

En aqueixa data, Pèrsia gravitava a l'òrbita de Rússia i un tractat secret havia concedit als russos la construcció d'una via fèrria que havia de recórrer de Tauris a Bender Abbàs, damunt el golf Pèrsic. Adhuc era ja qüestió de donar en alou aquest darrer port, destinat a esdevenir un gran port rus damunt l'Oceà Índi.

La cinta de ferre s'ha desenrotllat també cap a l'Est. No podent forçar la barrera de les cimes altes i dels colls elevadíssims que protegeixen la Xina, donà el tomb per aquest formidable obstacle i el cèlebre Transsiberià, d'una llargada de 8,000 quilòmetres, construït en menys de deu anys, relliga d'ençà de 1901 Orenburg a Vladivostok.

D'altra part, de 1894 ençà, el tema s'ha engrandit. La Xina, voltada en aquest lazzo que tanca la seva frontera sobre 6,000 quilòmetres, és penetrada pels colons russos: Mongòlia, Manxúria i Corea. La influència russa hi progressa. Aquesta però hi xocarà amb un adversari novell, el Japó, l'acció intensa del qual era en aqueixes regions fins aleshores sense contrapès.

En 1894, una guerra tingué lloc entre la Xina i el Japó. La intervenció russa privà l'Imperi del Sol Ixent del més clar dels beneficis de la seva victòria, però ja en Extrem Orient una ardent rivalitat posà en pugna gairebé totes les grans nacions. Alemanya es féu cedir la badia de Kiao-Txueu i Anglaterra la de Wei-hai-Wei. Rússia arribà durant aquest temps per instal·lar-se a Talien-Wan i a Port-Artur.

I heu-nos-aci la mar lliure cercada feia més de tres cents anys! Aquesta conquesta preciosa, calgué encara assegurar-la, però d'aleshores ençà el somni de Pere el Gran es veié realitzat.

En 1900, la insurrecció dels bòxers, les causes de la qual han romàs misterioses, però sobre el veritable sentit de la qual la diplomàcia russa en sap que Déu n'hi do, contribuï a accentuar els progressos de Rússia a la Xina.

Al nord de la Gran Muralla on els russos obraven sols, els resultats, tot i essent menys sentimentals, no foren pas menys positius. Els tres cossos d'exèrcit del general Grodekoff sortiren d'aquesta missió amb decisió i amb la darrera brutalitat. La Manxúria fou conquistada sense lluita i Rússia prengué possessió d'aquesta rica província les parts oriental i meridional de la qual constitueixen una magnífica façana damunt l'Oceà. Totseguit, un ferrocarril transmanxurià relligà directament Vladivostok a Stretinsk, i un embrancament calat a Karbin es dirigí a Port-Artur.

Entre tant, gràcies a la connivència de Li Hung Xang, una banca russo-xinesa fou creada a Urga, a la Mongòlia, i un ferrocarril transmongolià fou projectat, qui havia d'enllaçar Kailar, estació del transmanxurià a Kalgar, sobre la carretera de Pekin a Kiatka. Per a protegir els treballs, els cosacs envairen per tot arreu la Mongòlia, establint un lloc fortificat a l'entrada del pas de Sewan-Tse, amb prou feines a 100 quilòmetres de Pequín.

En fet, la Mongòlia fou ocupada per Rússia, mentre que nombroses missions científiques i religioses s'escampaven per la Dzungària i pel Tibet, establint entre aquests països hermites i la Rússia religiosa, entre el dalai lama, papa dels lamas tibetans i detentor absolut de tots els poders, i el Tsar, papa i sobirà autòcrata de Rússia, una aliança mística, preludi d'un protectorat.

Però Anglaterra està tothora a l'aguait. Els seus afers es trobaven en aqueixos indrets en bones mans.

El v'rei de les Índies, lord Curzon, al qual la reconeixença nacional ha donat el nom de Napoleó de l'Àsia, com Cecil Rhodes era el Napoleó del Cap, seguí atentament les traces i manyes russes i curà d'oposar-s'hi. Naturalment partidària de la manera forta, fou malaurada fins aleshores al Tibet i a Pèrsia.

Al Tibet, ocupà militarment el territori de Sik-kin, al mig del qual s'eleva la muntanya santa del Katxinjunga i aquest gest llançà definitivament el Tibet en els braços de Rússia.

Per obrar damunt Pèrsia, empenygué al golf Pèrsic una croada de grans cuirats, i el resultat d'aquesta demostració fou de ferir profundament el Govern del Xa i de fer encara el joc dels seus adversaris. Vis a vis del Japó però, maniobrà millor, i els afers de Corea desviaren l'atenció de l'ós moscovita i canalitzaren la seva activitat en paratges menys perillosos per a la Índia.

Amb l'ajut pecuniari d'Anglaterra, una lliga anti-russa, la Tairo-Dashikwai, es fundà a Toquio, que reuní gairebé tots els hòmens influents del Japó, dominà la lambrà, i en despit de la resistència del mikado i de la del seu primer ministre, el comte Katsura, empenyí l'Imperi a l'acció directa.

D'una sèrie de fets irritants, tots relatius a la lluita d'influència a Corea: el rapiment en 1903, a la Banca russo-xinesa del monopoli del ferrocarril de Seül a Wi Cjiu; la substitució del ministre de la Guerra de Seül; la qüestió de la neutralització de la regió del Yalú, i molts altres, la guerra esclatà en 1905 entre Rússia i Japó sobre una qüestió en la qual els dos Estats estaven si fa o no fa

d'acord, i l'Extrem Orient estigué en guerra. Finalment Rússia fou abatuda i empaçada de l'Extrem Orient. Però aleshores els hòmens d'Estat britànics podien témer que al capdavant havien comès un error en travar sistemàticament de totes bandes l'expansió moscovita. La força d'aquesta expansió és irresistible; és una força de la natura; es pot aspirar a dirigir-la, però no pas a ofegar-la.

Aturada arreu per coalicions, la marca russa es dirigí des d'aleshores pel Turquestan, Pèrsia, l'Afganistan, dret sobre la Índia. En Occident, Rússia havia de lluitar contra tota l'Europa; en Extrem Orient, el Japó, senyor de tots els seus medis, és invencible a casa seva; a la Índia, l'exèrcit rus només trobà davant seu l'Anglaterra isolada, massa allunyada des seus medis i menaçada a més a més, al cor mateix de la seva potència. És cap a aquesta banda on des d'aleshores els diplomàtics moscovites adreçaren tots els esforços llurs.

Però l'Imperi dels tsars tenia ferides greus per guarir. Durant algun temps la refecció de les seves forces i la vigilància de la frontera austro-alemanya absorbiren la seva atenció i les seves disponibilitats; després, abans de poder-se refer eficaçment, fou la gran guerra de 1914 que vingué a capgirar el seient del món.

Rússia és aixafada; ja no hi ha exèrcit rus; el tron dels tsars s'ha ensorrat en un doll de sang i la nació es debat llòbregament en una anarquia espantosa. Evidentment els somnis d'expansió estant

abandonats; l'utopia de la mar lliure ha passat al domeny de la legenda i Anglaterra victoriosa de la guerra mundial de la qual n'ha recollit tot el profit, podrà dominar oceans i regnar damunt la Índia amb tota tranquil·litat...

Però ¿serà així? Els tsars, verament, són morts; però els sòviets revolucionaris comunistes són tan autòcrates, tan imperialistes com els tsars, i fet meravellós, són ells qui, sota d'altres colors i en virtut d'altres principis, es faran els executors del testament de Pere el Gran i, en la proporció de llurs medis, prendran a compte llur rivalitat amb Anglaterra, just al punt on el darrer tsar l'ha deixada.

Als bolxevistes, l'hostilitat japonesa i l'acció de Semenov o d'altres agitadors, tanquen l'Extrem Orient més enèrgicament encara que no pas la Rússia tsarista. La Xina, país de petits propietaris que sent horror per tota revolució i que acollia els russos perquè eren dolços i pacífics tampoc no es deixa penetrar per ells. L'ur camp d'acció és doncs limitat a l'Orient mitjà on el repartiment de l'Imperi otomà entre els dos governs de Constantinoble i d'Angora els obra precisament perspectives noves.

En efecte, si el Govern de Constantinoble s'accontenta o posa mal humor i força d'inèrcia a l'execució del tractat que li imposa la seva derrota, el Govern d'Angora ha passat a l'acció i, des de l'endemà de la Conferència de Londres, en març de 1921, ha sentit que l'únic ajut que podia esperar contra Grècia s'ostinguda per Anglaterra era el de Rússia.

En veritat, el caràcter turc, pacífic, honest, amic de l'ordre, es troba el més allunyat possible de les teories incendiàries de Moscou, però necessitat fa llei.

Avui, escriu el Yeniljhm del 2 febrer 1921, Rússia ha declarat la guerra a l'imperialisme i al capitalisme. Les doctrines soviètiques no poden aplicar-se de cap manera entre nosaltres, però és possible, és necessari per als dos països d'entendre's en l'ordre polític en un giravolt de la història en què els interessos de les nacions han estat capgirats.

I el 20 maig: Les aspiracions d'ambdues nacions són divergents; són, àdhuc, diametralment oposades. Jo comprenc que la política actual d'Europa ens obliga a allargar la mà als sòviets; caldria però de no deixar-los agafar sinó la mà. Des del punt de vista social, mai els principis bolxevistes no podran anar conjuntament amb les prescripcions del Coró, intangibles i sagrades als ulls del nostre poble. La llei corànica és essencialment demòcrata, però no és revolucionària; execra l'anarquia i el capgirament...

Doncs, des del 16 de març, 1921, la mà ha estat estesa i un acord ha estat signat entre Angora i Moscou. L'esdevenidor dirà si encara una vegada la diplomàcia anglesa ha estat ben inspirada en sostenir tot amb tot Constantí de Grècia i obligant els turcs a llançar-se als braços del sòviets.

A Pèrsia, la lluita entre Anglaterra i Rússia és àximateix ardent. Veient créixer el malcontentament popular contra la intrusió estrangera constant en els afers del país, el Govern britànic ha judicat prudent de llançar l'last. Ha renunciat a l'acord anglo persa de 1919, en execució del qual les tropes angleses ocupaven el país, havent esdevingut Pèrsia una colònia anglesa.

Malauradament, aquest fet astut ha estat traçat una mica tard. Del 21 febrer 1921 ençà, una revolució ha tombat el ministeri a Teheran i dut al poder patriotes decidits a salvaguardar la independència nacional. Aqueixos no volen hebre el socors de l'estranger només que per assegurar la bona marxa dels afers sota el control rigorós dels ministres perses. D'aleshores ençà, si les missions angleses conserven l'administració de les finances, és una missió francesa la que dirigeix la justícia i la instrucció pública; una missió americana és al davant de l'agricultura i dels treballs públics; les duanes són ad-

ministrades per una missió belga i, sota l'ordre formal de Moscou, les nacions de l'Entesa romanen excloses de l'organització de l'exèrcit persa, el qual està confiat a una missió sueca.

Moscou té avui dia la direcció de la Pèrsia; els agents bolxevistes hi obren activament i Anglaterra és empaçada d'aquest país que tothom hauria cregut que estava a punt de conquerir.

Només un sol Estat separa actualment el cor de la Índia de la marca vermella: l'Afganistan. Aquest no ha estat negligit ni per Rússia ni per Anglaterra. Rússia pagava a l'Emir un subsidi d'un milió de rubles. Li fornía especialistes per a la construcció de la línia telegràfica que havia d'enllaçar Herat i Kabul-Eufi i sobretot, consolsats russos eren establerts damunt la frontera de l'Afganistan i de la Índia, en canvi de consolsats afgans establerts a Moscou, a Petrograd i en algunes altres ciutats de la República soviètica.

Anglaterra era a punt de sucumbir si l'emir afgan persuadit que la potència dels sòviets va per terra, no hagués signat un tractat amb l'Imperi britànic, promentent de rompre tota relació amb Moscou i acceptant un subsidi anglès.

També a la Índia els emissaris de Lenin manejaven hàbilment les armes terribles, en Orient sobiranes, de la propaganda política i religiosa. Coincidia això amb la decisió anglesa de fer participar els Indus en la direcció dels afers i amb les males disposicions dels patriotes d'aquell país per Anglaterra. Es reclamava la reducció de l'exèrcit i fou acordada. Per bé que el material ha estat augmentat en ametralladores, tancs, avions i autos blindats, no es borra pas suficientment el mal efecte d'aquestes de rotes de l'autoritat britànica. És la primera vegada que l'opinió dels elements indígenes preval contra la dels elements britànics en el Consell de Govern.

El règim horrorós al qual Lenin i Trotsky han sotmès llur país ha salvat Anglaterra. Malgat d'això, aqueixes circumstàncies excepcionals passaran i restarà la fretura de la mar lliure que es farà sentir a Rússia bell punt aquest país haurà reprès consciència d'ell mateix. Aleshores, damunt el Pamir com damunt l'Iran, la història reprendrà el seu curs.

MONITOR

Ultra les seccions normalitzades en aquesta gasetta, instaurem en el present número la d'Estudis d'Aeronàutica a càrrec d'un cognom il·lustre a dins l'aviació catalana: el senyor Antoni Armangué.

Des del número pròxim dues noves seccions: Qüestions Universitàries a càrrec d'En Tomàs Garcés i Estudis d'Arquitectura italiana a càrrec d'En J. F. Ràfols, enriquiran el contingut de MONITOR.

En projecte les d'Estudis navals i Finances.

ALTÈS - IMPRESSOR - BARCELONA

ELS PERFUMS DE MYRURGIA

Demaneu per tot on us trobeu comensal els, a hores
d'ara, **VINS "MARICEL"** marca
famosos nacional

Tipus i especialitats d'elaboració selectíssima

Celler B. CARBONELL
I BATLLE

Cable i telegrams:
Carbat-Sitges